

Šakių krašto vietos plėtros 2023–2027 m. strategijos rengimo darbo grupės posėdžio

PROTOKOLAS

2023 m. balandžio 12 d. Nr. 4

Šakiai

Posėdis įvyko: 10.00 – 18.00 val.

Posėdžio pirmininkas: Juozas Dainelis, Šakių krašto VVG pirmininkas.

Posėdžio sekretorė: Rima Rauktienė, Šakių krašto VVG viešųjų ryšių specialistė.

Dalyvauja: Ieva Kudabaitė – konsultantė.

Darbo grupės nariai:

Juozas Dainelis – Šakių krašto VVG pirmininkas, verslininkas,

Edgaras Pilypaitis – Šakių rajono savivaldybės meras, buvęs ilgametis Gelgaudiškio kultūros centro direktorius ir aktyvus bendruomenės centro narys,

Arūnas Tarnauskas – verslininkas, verslo klubo narys, Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų Šakių atstovybės vadovas, buvęs rajono tarybos narys,

Dainius Venckūnas – verslininkas, projekto vykdytojas, aktyvus Lekėčių bendruomenės centro narys,

Vaida Brazaitienė – Šakių krašto VVG valdybos narė, aktyvi Lekėčių bendruomenės centro narė, Lekėčių moterų klubo pirmininkė, ilgametė kultūros darbuotoja,

Aušra Slidziauskienė – Šakių krašto VVG valdybos narė, buvusi Šakių krašto VVG pirmininkė, ankstesnės VPS rengėja,

Aurimas Staugaitis - Šakių krašto VVG valdybos narys, aktyvus Kudirkos Naumiesčio gyventojas, projekto vykdytojas,

Lilija Liutvinienė – bendruomenės ir Lekėčių sen.atstovė,

Rita Dumbliauskė - bendruomenės atstovė ir asmuo, dirbantis su socialiai pažeidžiamais asmenimis),

Inga Navlickienė – aktyvi Kidulių bendruomenės centro „Vinkšnupis“ narė, Kidulių jaunimo ekologinio klubo „Šerenta“ projektų koordinatorė ir projekto vykdytoja,

Alina Baltrušaitienė – Šakių krašto VVG administratorė,

Laimina Auštrienė – Šakių krašto VVG administravimo vadovė,

Rima Rauktienė – Šakių krašto VVG Viešųjų ryšių specialistė, rajono savivaldybės tarybos narė, rajono Kultūros ir meno tarybos pirmininkė.

Darbotvarkė: Dėl Šakių krašto Vietos Veiklos grupės 2024-2027 m. vietos plėtros strategijos rengimo. Priemonių aptarimas ir išgryninimas.

SVARSTYTA: Dėl Šakių krašto Vietos Veiklos grupės 2024-2027 m. vietos plėtros strategijos rengimo. Priemonių aptarimas ir išgryninimas.

KALBĖJO:

Ieva Kudabaitė. Ji peržvelgė dar kartą VPS aktualijas. Kalbėjo, vadovaudamasi gyventojų ir organizacijų anketavimo duomenimis. Akcentavo pagrindinius dalykus. Pirmą - būtina pagerinti gyventojų užimtumo galimybes – įsidarbinimo ar darbo vietos susikūrimo patiemis, įsiliejimo į darbo rinką. Anot jos, yra motyvacijos stoka pas žmones ir nepasitikėjimas savimi. Trūksta žmonėms tam tikrų žinių ir įgūdžių. Tai bet kokios veiklos čia tiktų, kurios gali pagebėti žmonėms tokioje situacijoje. Antra – skatinti ekonominės veiklos įvairinimą kaime. Tiek pereinant nuo tam tikrų žemės ūkio veiklų krypties, tiek kalbant apie paslaugas gyventojams – kad gautų geresnę tų paslaugų kokybę. Trečia – turizmo plėtra. Ir tuo pačiu tam tikros infrastruktūros pritaikymas gyventojų poreikiams. Ketvirta – puoselėti Ząnavykų krašto savitumą ir identitetą. To neakcentuoti negalima, nes ne visi kraštai turi tokį ryškų veidą, kaip Ząnavykai. Svarbu, kad ir jaunimas supranta puoselėjimo svarbą. Penkta – stiprinti nevyriausybinį sektorių ir jo konkurencingumą, teikiant paslaugas gyventojams. Negalima išvengti ir viešųjų paslaugų perdavimo NVO. Norisi, kad jie taptų lygiaverčiais partneriais VVG veikloje ir plėtroje. Šešta – užtikrinti svarbių gyventojams paslaugų prieinamumą – socialinių, švietimo, kultūros, sveikatos ir kitų. Septinta – ugdyti vietos gyventojų sąmoningumą ir stiprinti bendruomeniškumą. Apklaustos anketos byloja – kad dar labai daug galima ir reikia nuveikti stiprinant bendruomeniškumą. Aštunta – jaunimo iniciatyvos, savanorystės plėtra. Čia Šakių krašte labai neblogai vyksta. Devinta – didinti mažiau galimybių turinčių asmenų socialinę įtrauktį į įvairias veiklas. Tiesa, minėjo konsultantė, buvo atsisakyta žemės ūkio sektoriaus modernizavimo, kadangi pagal lėšų toms sritims poreikį ir VVG galimybes – ši sritis pernelyg didelė.

Kaip dėliojasi skaičiai ir sumos? Iš 100 balų kol kas renkam lyg ir 75, kai minimalus yra 70. Jie nėra susiję su skiriama pinigų suma. Esame sutarę, kad gyvenkime laisviau – neįsiveržę į tam tikrus rėmus. Taigi kokios pinigų sumos ir kokie tie užsibrėžti rodikliai? Toliau ji kalbėjo apie priemones. Pirmoji - fizinių asmenų verslo kūrimas. Fiziniai asmenys eina į verslo pradžią. Maksimali suma projektui – 40 000 eur, tai būtų 6 projektai, nes iš viso yra 240 000 eur. Tai yra 18 proc. bendros sumos. Antroji priemonė – verslo plėtra. Taigi fiziniai asmenys tik į verslo pradžią, o juridiniai – tik į verslo plėtrą.

Arūnas Tarnauskas. Jis klausė, kad jei kalbam apie verslo plėtrą juridiniams asmenims, kodėl gi negali juridiniai asmenys pretenduoti ir į verslo pradžią? Mažoji bendrija yra rimtas dalyvis.

Edgaras Pilypaitis. Jis klausė, ar pagal individualią veiklą dirbantis žmogus negali būti tinkamu pretendentu į verslo plėtrą?

Laimina Auštrienė. Ji akcentavo, kad turėtų būti, kaip jau sumanyta ir aptarta – fiziniai asmenys į verslo pradžią. O juridiniai asmenys į verslo plėtrą.

Ieva Kudabaitė. Ji tęsė VPS analizę, sakydama, kad į fizinių asmenų verslo pradžią gali pretenduoti tik ne trumpiau kaip 1 metus kaimo vietovėje savąją gyvenamąją vietą deklaravę asmenys. Ir tai netaikoma iš emigracijos grįžusiems asmenims – jie turi būti toje vietoje gyvenamąją vietą deklaravę ne trumpiau nei 2 mėnesius.

Edgaras Pilypaitis. Jis domėjosi šios sąlygos niuansais, klausdamas, ką reiškia tie du mėnesiai? Jei žmogus jau gyvenamąją vietą deklaravo, bet realiai dar tebėra užsienyje, kaip tada? Jo nuomone vis tikrai – svarbiausia, kad veikla būtų rajone.

Lilija Liutvinienė. Ji patikino, kad svarbus deklaravimas ir išbraukti jo negalima.

Laimina Auštrienė. Ji iš patirties paaiškino, kad būna piktnaudžiavimo šiose vietose, tad ši sąlyga būtina ir turi būti griežtai kontroliuojama.

Edgaras Pilypaitis. Jis tikslinosi, o kaip gi yra su veiklomis? Juk veiklų, paslaugų nutekėjimas vistiek bus. Pavyzdžiui, Kidulių vietovė ir Jurbarkas, Lekėčių vietovė ir Kauno rajonas, Kudirkos Naumištis ir Vilkaviškio rajonas. Negali neplisti paslaugų teikimo geografija dėl tokių priežasčių.

Dainius Venckūnas. Jis tvirtino, kad vis tikrai yra labai svarbu išlaikyti paslaugų teikimą savo rajone. Jis dar pasidžiaugė tuo, kad pats nebuvo nuo vaikystės iš tėvų namų išsiregistravęs, tai dėl to galėjo be jokių apsunkinimų imtis verslo savoje gimtoje vietoje. Be to, visos projektinės veiklos turi savąjį kontrolės laikotarpį.

Laimina Auštrienė. Ji teigė, kad gyvenamosios vietos deklaravimas būtinas.

Dainius Venckūnas. Jis pasamprotavo – jei turim daug darbščių žmonių, tai puiku. Bet jeigu ne – tai ir prisivilioti iš kitur gal nebūtų labai blogai.

Vaida Brazaitienė. Ji taip pat iš patirties tvirtino, jog jokia būdu negalima išbraukti gyvenamosios vietos deklaravimo reikalavimo. Yra rizika sulaukti iš šalies ne visiškai skaidrių tikslų turinčių pareiškėjų.

Ieva Kudabaitė. Ji pakartotinai klausė, ar galutinai taip - 1 metai visiems pareiškėjams, o 2 mėnesiai emigrantams?

Laimina Auštrienė. Dar svarbus akcentas, sakė ji, kad turi būti registruoti ir verslą planuojantys asmenys.

Ieva Kudabaitė. Dar svarbu, sakė ji, kad ne mažiau nei vienerius metus iki paraškos pateikimo asmuo nebūtų susijęs su privataus verslo juridiniu asmeniu.

Edgaras Pilypaitis. Jis klausė, kaip suprasti situaciją, jei žmogus dirba versle ir sugalvoja pradėti savąjį verslą – kaip tą sąsają panaikinti, juk dirbant ji tikrai yra.

Laimina Auštrienė. Ji paaiškino, jog tai susieta tik su verslo įmonės vadovo ar akcininko asmeniu - vaidmeniu.

Ieva Kudabaitė. Ji klausė, už ką siūlome atrankoje skirti papildomus balus? Reikia akcentuoti, jog veiklos ir paslaugos turi būti susiję su tam tikra nuolat einančia linija – mūsų atveju – turizmu. Gali būti sąsaja su aplinkosauga, su inovacijų diegimu, su darbo vietų kūrimu.

Laimina Auštrienė. Ji tvirtino, jog darbo vietų skaičius šiame kontekste netinkamas, nes fizinis asmuo darbo vietą susikuria tik sau. Kuriant pačias sąlygas, prisideda dar daug visokių dalykų.

Rima Raukšienė. Ji siūlė neapsisunkinti tokiais dalykais, kurių privalomai nereikia. Tačiau jei dėl to nukentėtų strategija, žinoma, kad reikėtų dėti tą apsisunkinimą kuo daugiau.

Ieva Kudabaitė. Ji tokį pastebėjimą įvertino puikiai ir sakė, kad nuo to balų nei sumažės, nei padaugės, bet svarbiausia yra įvykdyti LEADER reikalavimus. O LEADER reikalavimai – tai yra jaunimo dalyvavimas, partnerystė, inovacijų reikšmė. Ji siūlė galvoti – per kurią priemonę tai galima užtikrinti.

Laimina Auštrienė. Ji siūlė įtraukti tik jaunimą.

Ieva Kudabaitė. Ji siūlė pereiti prie verslo plėtros. O tai yra juridiniai asmenys, potencialūs pareiškėjai, atitinkantys smulkaus ir vidutinio verslo reikalavimus. Fiziniam asmeniui siūlė sakyti – ne. Nebent per diskusijas su grupėmis paaiškėtų, kad to labai reikia.

Laimina Auštrienė. Ji nuogaštavo, jog užkliūna neigiamu aspektu ūkininkai – ar jie tikrai jau tik plėtra? Jei ūkininkai eina į perdirbimą, tai jau čia yra verslo plėtra, ne pradžia. Ir jei perdirbėjų, kurių visai beveik nėra, dar netyčia atsirastų norinčių, tai kelias jiems yra visiškai užkertamas. Perdirbimas yra ne žemės ūkio veikla. O LEADER žemės ūkio visai ir neremia.

Ieva Kudabaitė. Ji vis teiravosi, kaip darbo grupė mano ir nori – ar kad fiziniai asmenys čia visai neitų? O gal gali ateiti fiziniai asmenys ir čia daryti savo verslo pėtrą? Tokiu atveju būtų kuriama mažoji bendrija, nes fizinis asmuo čia niekaip kitaip nepatektų.

Laimina Auštrienė. Ji sakė, kad potencialūs pareiškėjai sąlygose nesikeičia.

Edgaras Pilypaitis. Jis klausė, ar, kai kuriamos darbo vietos, fizinis asmuo gali samdyti darbuotoją?

KALBĖJO: Laimina Auštrienė. Ji atsakė, kad gali būti su individualios veiklos pažyma dirbantis žmogus, ir siūlė palikti čia tik fizinius asmenis. Ūkininkų, kaip fizinių asmenų, išskirti negalima. Nes tokiu atveju tai būtų diskriminacija. O užkirtus kelią fiziniam asmeniui, šiuo atveju ūkininkams, kitaip tariant, kad jie negalėtų dalyvauti – būtų labai blogai.

Ieva Kudabaitė. Ji siūlė palikti daugiau laisvės dabar, nes darbo eigoje VPS galima ir pakeisti. Taigi ji akcentavo, kad esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims, veikiančioms ir registruotoms Šakių rajono teritorijoje, sąlygose taikomas reikalavimas – ne mažiau nei 5 metų registracija ir veikla iki paraiškos padavimo dienos. O antras reikalavimas, tai kad turi parodyti ir pajamas – turi būti padeklaruota už metus ne mažiau kaip 30 000 eur pajamų. Bėda ta, kad Šakių krašto VVG administracijos patirtis kalba, kad per metus ir net per tris atnešama kokio viena ar dvi sąskaitos... Kaip galima vertinti tokią veiklą?

Arūnas Tarnauskas. Jis siūlė pamąstyti, kad gal pakaktų sąlygos - vidutiniškai 30 000 eur per metus? Nes už kiekvienus metus po 30 000 eur yra žiauroka suma.

Laimina Auštrienė. Ji aiškino, kad nori matyti atsakingą verslą, kuriame būtų ir proto, ir logikos. Norisi normalaus tolygaus verslo vaizdo. Paklaidos, žinoma, galimos, bet tikrai ne tokios. Jei jau įmonė veikia 5 metus, tai jau tikrai, tikėtina, turi ką parodyti.

Ieva Kudabaitė. Ji siūlė, idant išvengti netvarkingų arba klastotų duomenų, palikti kiekvieniems metams po 30 000 eur pajamų. Toliau ji kalbėjo apie trečio punkto reikalavimus įdarbinti asmenis, deklaravusius nuolatinę gyvenamąją vietą Šakių krašto VVG teritorijoje. Ar tai bus įmanoma?

Arūnas Tarnauskas. Jis tik pasitikslino, ar įdarbinimas būtų tik kaimo teritorijoje ir tik su žmogumi, kuris kaime deklaravęs savo gyvenamąją vietą.

Laimina Auštrienė. Ji akcentavo, kad darbo vietos kuriamos mūsų rajono gyventojams – nauji iš projektų įdarbinami žmonės. Ir tai reikia įrašyti prie tinkamumo sąlygų, nes prie atrankos sąlygų tai būtų - noriu kuriu, noriu nekuriu - tas darbo vietas. Kalba eina apie iš projekto darbinamus žmones, kurių projekte būna 1-2 (darbo vietų). 4-5 darbo vietos būna labai retai. Ji paaiškino aplinkybes, kurios kartais sutinkamos – direktorius pas save prieregistroja žmogų, o kitą dieną jau įdarbina tą žmogų. Tai blogai, nes tai fiktyvus registravimas kaimo vietovėje. Ji pasakojo, kad yra ir tokių, kurie registruoti Šakių rajone, o gyvena realiai Kaune ar kur nors kitur.

Edgaras Pilypaitis. Jis klausė, ar žmogaus iš Šakių jau įdarbinti negalima? Juk jis gali gyventi Šakių mieste, bet dirbti Šakių krašto VVG teritorijoje. Jis klausė, o kodėl Šakių krašto VVG ofisas yra Šakių mieste?

Laimina Auštrienė. Ji pakomentavo, kad ši strategija yra kaimiška ir visos sąlygos turi atitikti kaimo dvasią. Griežtai VVG teritorija – tokie reikalavimai.

Ieva Kudabaitė. Ji klausė, o kaip su balais? Ar galima įtraukti inovacijas, nes jaunimas jau buvo įtrauktas anksčiau?

Laimina Auštrienė. Ji sakė, kad balų paskirstymas ir diferencijavimas nėra bogai ir klausė, ar yra skirtumas tarp to – sukurta viena darbo vieta ar dvi?

Ieva Kudabaitė. Ji aiškino, kad LEADER reikalavimas yra kažką pridėti – tai gal tikslinga būtų inovacijas? Anot jos, jei mes kalbam apie turizmo potencialą, gražiai atrodo čia ir išteklių panaudojimas. Gal būtų tikslinga apjungti?

Laimina Auštrienė. Ji pasiūlė tai kelti į skliaustus.

Ieva Kudabaitė. Ji pasiūlė tai dėti į aprašymą. Turim sąsają su tema – turizmas. Turim paslaugas, kurios teikiamos kaime. Turim darbo vietų skaičių. Turim inovacijų diegimą bei taikymą. Manoma, kad šios strategijos bus du kvietimai. Dar ji klausė, ką darbo grupė galvoja apie trečią priemonę, kuri yra skirta būtent bendradarbiavimui tarp fizinių ir juridinių asmenų skatinti?

Vaida Brazaitienė. Jos nuomone, su tokia priemone yra sunku. Kiekvienas turi savo įsivaizdavimą, nenori nei apsisunkinti, nei kito apsinkinti ir daro projektą geriau atskirai, vieni. Ji ir pati tvirtino, kad tokio projekto daugiau niekada nedarytų. Būna net pykčių, nesutampa atskirų šalių lūkesčiai. Jei kitos galimybės nebūtų – kur bedingtum, rašytum, bet jei galima būtų rinktis – niekada, vienam geriau.

Ieva Kudabaitė. Ji patikslino, kad čia ir numatytas tik vienas projektas už 60 000 eur. Ji klausė, ko norėtusi kalbant būtent apie tokius projektus?

Arūnas Tarnauskas. Jis pasidžiaugė, kad idėja labai gera – jei viskas vyksta turizmo fone, tai turi suprasti visi, kad vienas paslaugos teikėjas be kito čia dirbti negali - reikia santykio dermės.

Edgaras Pilypaitis. Jis pasiūlė palikti šį pasvarstymą visuomenės grupėms. Gal turizmo centras ką nors dar galės pasiūlyti?

Ieva Kudabaitė. Ji pastebėjo, kad ankstesnėse diskusijose su VVG administracija buvo nuskambėjusi mintis, kad Šakių TVIC galėtų ką nors galvoti šiuo aspektu.

Laimina Auštrienė. Ji patikino, kad Šakių TVIC čia tikrai tiktų, nes veiklą vykdo visame rajone. Ir projektas būtų be darbo vietų. Ji siūlė palikti tokį projektą vieną, kurio vertė dabar ir fokusuojasi į 60 000 eur.

Ieva Kudabaitė. Ji sukonkretino, kad tinkamumo sąlygos čia yra – sąsaja su turizmo plėtra. Ne socialinės paslaugos, ne švietimas ar kultūra.

Vaida Brazaitienė. Ji pastebėjo, jog jeigu projekto imsis TVIC, tai jau savaime ta sąsaja ir bus.

Ieva Kudabaitė. Papildomi balai būtų - paslaugos kaimo gyventojams ir turistams. Čia skatinamas paslaugų augimas, vietos išteklių panaudojimas ir trys sektoriai. Ji klausė, ar skatinamas bendradarbiavimas tarp skirtingų kaimų ir seniūnijų – klausimas, ar taip būtų galima?

Edgaras Pilypaitis. Jis tikslinosi, ar apie turizmą kalbam, kaip apie jau nusistovėjusį ar, kaip naujai kuriamą? O gal kažkaip dar geografiniu principu?

Laimina Auštrienė. Ji paaiškino, kad atrankos kriterijai eina kaip privalomi visi – negalima taip, kad kažką imi, kažko ne. Ji siūlė palikti trijų sektorių įvairovę. Dar akcentavo, kad geografinės įvairovės reikia.

Lilija Liutvinienė. Ji sakė, kad verslas, pilietinė iniciatyva ir valdžia – apsijungia įsipareigojimuose.

Ieva Kudabaitė. Ji tęsė diskusijas apie ketvirtą priemonę – bendruomeninį verslą. Čia galimi 12 projektų, vienam skiriant iki 45 000 eur. Tai yra beveik 40 proc. viso biudžeto. Tai priemonė, kuri gerina kaimo gyvenimo kokybę. Būtina akcentuoti sveikatinimo ir socialinių paslaugų svarbą.

Lilija Liutvinienė. Bendruomeniniame versle ji siūlė pasilikti tik ketvirtį etato – minimumą.

Vaida Brazaitienė. Ji griežtai pritarė Lilijai dėl ketvirčio etato.

NUTARTA: 1.Pritarti posėdžio metu aptartiems ir jau anksčiau išgrynintiems mūsų krašto gyventojų poreikiams, kurių pagrindu bus formuojamos priemonių rūšys:

- 1.1.Gerinti gyventojų užimtumo galimybes,
 - 1.2.Skatinti ekonominės veiklos kaime įvairinimą,
 - 1.3.Plėtoti turizmo ir gyvenimo kaime kokybę užtikrinančią infrastruktūrą,
 - 1.4.Puoselėti Zanavykų etninį savitumą ir krašto identitetą,
 - 1.5.Stiprinti nevyriausybinį sektorių ir jo konkurencingumą viešų ir kitų paslaugų teikime vietos gyventojams,
 - 1.6.Užtikrinti gyventojams svarbių paslaugų prieinamumą, plėtojant viešąsias ir kt. paslaugas,
 - 1.7.Užtikrinti vietos gyventojų sąmoningumą ir stiprinti bendruomeniškumą,
 - 1.8.Skatinti jaunimo iniciatyvas, savanorystės plėtrą,
 - 1.9.Didinti mažiau galimybių turinčių asmenų socialinę įtrauktį.
2. Visų šitų išgrynintų ir daug kartų aptartų poreikių pagrindu, pritarti aplinkybių suponuotoms priemonių rūšims, kurias darbo grupė pristatys tikslinėse žmonių grupėse susitikimų su jomis metu. Gyventojams bus pristatytos tokios preliminariai besiformuojančios priemonės:
- 2.1.Ne žemės ūkio verslo pradžia,
 - 2.2.Ne žemės ūkio verslo plėtra,
 - 2.3.Ūkio subjektų (fizinių ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas,
 - 2.4.Bendruomeninis verslas,
 - 2.5.Veiklos projektai (kultūrinių, sveikatingumo, socialinės įtraukties, bendruomeniškumo ir vietos identiteto puoselėjimo veiklų plėtra),
 - 2.6.Veiklos projektai (kaimo bendruomeninių organizacijų stiprinimas).
- risiimdama atsakomybę visa tai išdėstyti krašto gyventojams, idant būtų galima, išgirdus pastabas ir pasiūlymus, rengti galutinį naujosios Šakių krašto Vietos plėtros strategijos projektą.

3. Kiekvienam darbo grupės nariui dar ir dar kartą viską gerai paanalizuoti, apsvarstyti visas priemones ir savo pastabas pateikti iki balandžio 18 dienos.

Posėdžio pirmininkas

Juozas Dainelis

Posėdžio sekretorė

Rima Rauklienė